

Марина
ПАВЛЕНКО

Райдуга в решеті

*Про дитинство Павла Тичини,
Надії Суровцової, Василя Симоненка,
Василя Стуса й Ірини Жиленко*

Роман у повістинах

УДК 82-31
ББК 83.3(7)
П12

Серію “Сузір’я славетних” засновано 2014 року

Ілюстрації *Марини Павленко*

Павленко Марина

П12 Райдуга в решеті. Про дитинство Павла Тичини, Надії Суровцової, Василя Симоненка, Василя Стуса, Ірини Жиленко : роман у повістинах / Марина Павленко. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. — 368 с. — (Серія «Сузір’я славетних»).

ISBN 978-966-10-3800-3 (серія)

ISBN 978-966-10-3478-4

Людині дано так мало дитячих років, але який глибокий слід залишають вони у долі! Адже саме з дитинства — і потяг до знань, і любов до своєї землі, і власна гідність, і всі таланти, якими потім засвітишся у цьому світі...

Для широкого кола читачів.

УДК 82-31
ББК 83.3(7)

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-3800-3 (серія)
ISBN 978-966-10-3478-4

© Павленко М., 2013
© Видавництво «Навчальна книга – Богдан», 2014

ХЛОПЧИК-КАМЕРТОН
(Павло Тичина)

НАЙНАДІЙНІША
(Надія Суровцова)

КИРПАТЕ БЕЗСМЕРТЯЧКО
(Василь Симоненко)

ХЛОП'ЯК ІЗ КРИЦІ
(Василь Стус)

ДІВЧА
НА СОНЯЧНИХ БАТАРЕЙКАХ
(Ірина Жиленко)

*Величезна подяка за допомогу
в написанні цієї книги:*

*Грині Володимирівні Жиленко,
Іванові Дмитровичу Сидоренкові,
Марії Семенівні Стус,
Григорієві Андрійовичу Симоненкові,
Олексію Яковичу Щербаневі,
Василеві Григоровичу Бутові,
Ніні Іванівні Симоненко,
Миколі Даниловичу Сомові,
Оксані Василівні Поліщук,
Уманському Меморіальному музеєві-квартирі
громадської діячки і письменниці Н.В. Суровцової;
Валентині Федорівні Кузьменко-Волошиній,
Іванові Семеновичу Дробному,
Ользі Петрівні Павленко.*

ВІД АВТОРА

Ця книга — не лише спроба художньо осмислити драматичне для України ХХ століття через секрет унікальності таких величних літературних постатей, як Павло Тичина, Надія Суровцова, Василь Симоненко, Василь Стус та Ірина Жиленко.

Я ставила за мету дати якнайбільше правдивої інформації про своїх героїв — за спогадами, листами, щоденниками, нотатками, художніми творами. Факти, імена, події, навіть пісні, деталі пейзажу і побуту, особливості говірки — детально вивірені.

Книга не лише для дітей середнього та старшого шкільного віку. Вона може служити посібником для вчителів, учнів, студентів. Зрештою, вона легка для сприймання й цікава для будь-якого читача.

Хлопчик-камертон

(Павло Тичина)

Мені сниться
тая хата, де я жив.
Мені сниться
та вулиця, де ходив,
і ті люди,
і ті дерева...

Павло Тичина

«Добрідень я світу сказав!»

Кажуть, що сьоме дитя в сім'ї — особливе. Бо сім — число сакральне, поєднує в собі час і простір, тіло й душу, небо й землю. Сім барв у веселки, сім нот у пісні, сім днів у тижня, за сім поколінь людина у собі несе пам'ять і відповідальність... А ще кажуть: «на сьомому небі», «за сімома замками», «сім раз відмір», «робота до сьомого поту», «у семи няньок», «сім п'ятниць на тиждень»...

І дуже добре, якщо ім'я дитяти співпадає з іменем святого, в чий день воно народилось. Бо той святий бере дитя під свою опіку.

Та, мабуть, Павлусеві ще не до того, що знайшовся у родині Тичин сьомим: після Василя, Проні, Полі, Ми-

«Бо у мене стукотить у грудях / Грудочка любимої землі...» — чи не від таких розмов із дідом ведуть початок ці майбутні рядки Симоненкові?

Дід же тим часом веде своєї:

— Жили б у тій самій Пруссії, любили б Прусію!

«Мабуть, якби народився в Сахарі, / То полюбив би степи піщані», — відлуниться колись у Василевій поезії. Але ж він народився не в пустелі, а на межі полтавського степу й чернігівських лісів, серед буйної зелені, на таких чорноземах, що хоч на хліб їх намащуй!..

— Батьківщину, як і маму, люблять не за те, що вона краща від інших, а за те, що — твоя, рідна.

«...Бо нива ця — моя! Тут я почну зажинок, / Бо кращій урожай не жде мене ніде...», — так через десятиліття відгукнеться на дідову мудрість Василь.

— Сам Шевченко як писав? «Нема на світі України, / Немає другого Дніпра...!» — згадував дід свого улюбленого, як він казав, селянського письменника.

*...Можна все на світі вибрати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину... —*

через віки лунатиме світами пісня «Лебеді материнства», що її на Симоненкові слова написали — кожен по-своєму — аж два композитори: Анатолій Пашкевич та Платон Майборода...

Проте Василько вже мчить через вечірне зарошене споришеве подвір'я до любої мами. І на сьогодні нічого солодшого нема для малого льотчика, ніж політ у рідні розкриті назустріч руки...

Тим часом мрія про справжні польоти не зникала. Тому змалку вподобав собі віршика, що склав троюрідний брат Льоня Щербань:

*Я маленький льотчик,
Я зроблю літак,
Полечу до Сталіна
Й скажу йому так:
«Я маленький льотчик,
Товариш Коккінак!»*

Розповідав його вдома з таким запалом, наче то його власні рядочки. Мама навіть вирішила, що це не Льоня — Василько придумав. Так після Василевої смерті ненароком ця помилка і ввійде в історію: під Симоненковим іменем віршик надрукується у деяких книжках і навіть красуватиметься в Інтернеті.

Утім, вірш і справді наче Васильків. Бо є щось у ньому й від хвальковитих газет, що їх любить почитувати дідусь. А щось — від рідної колядки: а Василько ж народився 8 січня, одразу після Різдва!

Будуть у Васі з Льонею, класах так у п'ятих-шостих, ще й спільні, «колективні» творіння. Їхня «Поема про Ченя» ще прозвучить у нашій повісті. Власні ж Василеві поетичні спроби з'являться десь у 9 класі:

*Бігав вовк по горах,
Здобичі шукав.
І у гірких сльозах
Долю проклинав...*

Чому б ото саме про вовка з таким співчуттям? Чи відлуниться так постійний голод — вічний супутник його дитинства? Чи — відгукнуться забуті кринично-петрівчані ярмаркування, покровитель яких святий Петро вважався ще й «вовчим святим»? Чи — обізвуться приспані гени козаків-характерників*, що при потребі

* *Характерник* — чаклун; козак, що володіє надприродними здібностями.

тий жанр» (2009); Всеукраїнського конкурсу творів для дітей про професії» (Київ, 2012).

Авторка:

— книжок поезій: «Бузкові зошити» (Київ: «Гранослов», 1997), «Чар-папороть» (Львів: «Каменярь», 2002), «Душа осики» (2006);

— книжки оповідань для дорослих «Як дожити до ста» (Київ: «Гранослов», 2004 і Умань, АЛМІ, 2012), удостоєної Міжнародної недержавної україно-німецької премії імені Олеса Гончара;

— книжок прози для дітей: романів для підлітків «Русалонька із 7-В або Прокляття роду Кулаківських» (Вінниця: «Теза», 2005 і 2011. Ця книжка разом зі збіркою «Як дожити до ста» удостоєна премії ім. Михайла Чабанівського 2006 року, а також з 2012 року вона введена до програми «Українська література» 7 класу ЗОШ), «Русалонька із 7-В та Загублений у часі» (Вінниця: «Теза», 2007, 2011, 2013), «Русалонька із 7-В проти Русалоньки з Білокрилівського лісу» (Вінниця: «Теза», 2008, 2011, 2013), «Русалонька із 7-В в тенетах лабіринту» (Вінниця: «Теза», 2011 і 2013) та «Русалонька із 7-В плюс дуже морська історія» (Вінниця: «Теза», 2012); книги казок «Півтора бажання (Казки старої Ялосоветиної скрині)» (Київ: «Смолоскип»-2004 і «Грані-Т»-2007), повістей-казок «Домовичок із палітрою» (Київ: «Смолоскип»-2001 і «Грані-Т»-2007, 2011) та «Домовичок повертається» (Київ: «Грані-Т», 2007, 2011), повісті «Миколчині історії» (Київ: «Грані-Т», 2008), «Життя видатних дітей» (Київ: «Грані-Т», 2009), «Чи шкідливо ходити покрівлями гаражів?» (Київ: «Грані-Т», 2011);

— роману «Санта Лучія в кирзових чоботях» (Умань: АЛМІ, 2010).

З 1997 року член Національної Спілки письменників України.

Має багато публікацій у періодичній пресі, мистецьких часописах («Березіль», «Кальміус», «Дзвін», «Київ»), у тім числі у вірменському — «Гарун», в італійському — «Артекультура», в німецькій «Соборності», у чеській антології сучасної української прози; в альманахах та колективних збірниках.

Лауреат літературної премії «Благовіст», українсько-німецької премії імені Олеся Гончара, літературної премії імені Михайла Чабанівського, премії Фонду Воляників-Швабінських, журналу «Березіль» (за 2007, 2009 і 2010 роки), премії імені Лариси Шахової (газета «Сільські вісті»), імені Володимира Малика (2013).

Як художниця, ілюструвала чимало збірок, у тім числі й цю книжку.

Зміст

Від автора 5

ХЛОПЧИК-КАМЕРТОН

(Павло Тичина)

«Добрідень я світу сказав!»	8
Пракорені	11
Казка пишеться далі	14
В космічному оркестрі	17
Нешкільна Павлусева наука	23
Фарбований горобець	28
Святі моці	31
Райдуга в решеті	37
Перший вірш	41
Перед бурсою	45
Бурса	49
«Добрідень тобі, Україно моя!»	56
«Поет між нами!»	61
Біографічна довідка	75

НАЙНАДІЙНІША

(Надія Суровцова)

На порозі сподівань	80
Як заговорили мушлі	84
Репетиція далеких мандрів	87
Як зберегти каштанчики?	91
Рани сердечні	95
Кольорова палітра	99
Інші уроки	101
Вершителька доль	105
Перша сповідь	107

Хатинка на Козячому болоті	111
Умань	117
Уроки України	120
Музика і театр	124
Шехерезада	126
На крилах юності	132
<i>Біографічна довідка</i>	147

КИРПАТЕ БЕЗСМЕРТЯЧКО
(Василь Симоненко)

Загадкова зірка	152
Розгадка	156
Василько — хатній владика	158
Домашнє царство	161
Мудрець-звитяжець у штанцях на шлейках	165
Дідові історії	169
Польоти уві сні й наяву	174
Війна	179
Небезпечне донкіхотство	184
Школа	190
Поезія	199
Велика Любов	206
<i>Біографічна довідка</i>	215

ХЛОП'ЯК ІЗ КРИЦІ
(Василь Стус)

Василеве Різдво	220
Ненавмисне благословення	225
Хліб од зайця	228
Подоланий переляк	233
Чорний Великдень	236
Сорочка з кишенькою	238

Василеве Хрещення	241
Друге чорне крило	244
Несподіване школярство	247
Будівництво	251
Навчання	254
Мама	257
Тато	261
Перепочинок	267
Розваги справжніх чоловіків	271
Пригода з об'їждчиком	274
Журавель у небі	281
<i>Біографічна довідка</i>	292

ДІВЧА НА СОНЯЧНИХ БАТАРЕЙКАХ
(Ірина Жиленко)

Таємниця народження	296
Ластівка на карнизі	299
...Радість першовідкриття	301
Кольорове намисто	304
«Секрет»	309
Ще кілька «секретів»	312
Перша розплата за творчість	316
Ярмарок зимових див	322
Час печальних відкриттів	328
Сонячні батарейки беруть своє	334
«Шпаринка» наступна: Стецівка	339
Незапрограмований урок	341
Іра стає Тарзанкою	344
Тарзанка стає поеткою	348
<i>Біографічна довідка</i>	359
<i>Про автора</i>	361

Літературно-художнє видання

Серія “Сузір’я славетних”

ПАВЛЕНКО Марина Степанівна

РАЙДУГА В РЕШЕТІ

*Про дитинство Павла Тичини,
Надії Суровцової, Василя Симоненка,
Василя Стуса й Ірини Жиленко*

Роман у повістинах

Ілюстрації Марини Павленко

Головний редактор *Богдан Будний*

Редактор *Ірина Дем’янова*

Обкладинка *Аліни Воронкової*

Технічний редактор *Оксана Чучук*

Верстка *Ірини Демків*

Підписано до друку 16.01.2014. Формат 84×108/32. Папір офсетний.
Гарнітура Georgia. Умовн. друк. арк. 19,32. Умовн. фарбо-відб. 19,32.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»
Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бандери, 34А, м. Тернопіль, 46002

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66
office@bohdan-books.com, www.bohdan-books.com

